

Hordaland fylkeskommune
Att.: Fylkesdirektør økonomi og organisasjon Ingrid Kristine Holm Svendsen
Postboks 7900

Tlf.: +47 55 21 81 00
Faks: +47 55 21 81 33
www.deloitte.no

5020 BERGEN

Revisjonsrapport nr. 14
(journalføres)

4. desember 2015

RAPPORT ETTER INTERIMREVISJON 2015

Generelt

I vår revisjon er det sentralt å gjennomføre ei god kartlegging og vurdering av dei viktigaste økonomi- og rekneskapsrutinane for å identifisera kor det er størst risiko for feil i rekneskapsrapporteringa. Kartlegginga vi gjer har basert seg på samtalar med nøkkelpersonell, gjennomgang av relevant skriftleg materiale og testing av prosessar og rutinar. Informasjonen vi får frå kartlegginga er sentral i val av vidare revisjonshandlingar.

1 Kartlegging og revisjonstilnærming

I interimrevisjonen for 2015 har vi hatt god dialog med sentrale personar i fylkeskommunen. Vi har gjennomført innleiande informasjons- og planleggingsmøte med fylkeskassen, fylkesrådmann og fylkesdirektør økonomi og organisasjon. Vidare er det gjennomført møte med HR løn, innkjøp, og Skyss. Fokus for desse møta har vore å fange opp endringar i rutinar og intern kontroll og identifisera risikoforhold. I tillegg har vi gjennomført kontrollar på område med mogleg effekt på årsrekneskapen.

I perioden har vi også utført naudsynte revisjonshandlingar knytt til attestasjonsoppgåver og meirverdiavgiftskompensasjon.

2 Revisjonsområde som er gjennomgått i interimrevisjonen

2.1 Lønsområdet

Vi har kartlagt og testa internkontrollen på sentrale delar av lønsområdet. Våre kontrollar for 2015 syner at HR løn verker å vere godt à jour med periodiske lønsavstemmingar. HR løn har dei siste åra arbeidd godt med å gjere sine interne rutinar med tilhøyrande kontrollar skriftlege. Eininga har også utarbeidd eit årshjul med systematisk oversikt over dei oppgåver som medarbeidarane på HR løn skal utføre gjennom året. HR løn er nøgd med dei betringane som er gjort som gjer eininga mindre avhengig av einssilde personar. Det er vår vurdering at nivå på internkontrollen hos HR løn er god.

I samband med kvar lønsskjøring vert det sendt ut eit skjema for godkjenning/avviksmelding frå HR løn til dei ulike arbeidsstadane. Kontrollar av konteringsliste, lønsjournal og tilsette vert utført på den einskilde arbeidsstad. Skjemaet skal signerast og returnerast til HR løn. Denne rutinen har vore på plass lenge. Då den einskilde arbeidsstad har best oversyn over dei tilsette og lønsutbetaling i eiga eining, er denne kontrollen ein viktig del av den interne kontrollen i fylkeskommunen.

Våre stikkprøvar har avdekka at retur av skjema for godkjenning/avviksmelding framleis ikkje skjer fullt ut. For dei arbeidsstadane og periodane vi har kontrollert, har det vore ein returrate på 76 %, noko som er tilsvarende som ved vår kontroll i 2014 (76 %). Stikkprøvar i 2015 er gjennomført slik at det skal vere mogleg å samanlikne med 2014. Nokre av arbeidsstadane har ikkje sendt skjema i retur i det heile teke. På skjema frå andre arbeidsstadar er det ikkje kryssa av for om alle kontrollane er gjennomført eller ikkje.

Godkjenning av avviksmeldingar er ein kontroll som vi vurderer som særskild viktig. Vi oppmodar på nytt om at HR løn, med støtte frå fylkesrådmannen, minner dei ulike arbeidsstadane om denne rutinen slik at kontrollen vert gjennomført fullt ut.

Vi har i 2015 kontrollert eit utval av lønsslippar og tilsetjingskontraktar mot lønssystemet. Vår kontroll har ikkje avdekka nokre vesentlege avvik her.

2.2 Innkjøp/handsaming av inngåande fakturaer

Vi har gjennomgått rutine for innkjøp og gjennomført møte med innkjøpssjef.

Fylkeskommunen har eit elektronisk innkjøpssystem og eit kontraktstyringsverktøy som dei nyttar seg av. Det er utarbeidd styringsdokument for innkjøpsfunksjonen i Hordaland fylkeskommune. Styringsdokumenta definerer og skildrar ansvar, roller og oppgåver i innkjøpsfunksjonen. Alle sentrale einingar skal ha eigne innkjøpsansvarlege som vil vere kontaktpunkt mot innkjøpsseksjonen og følgje opp innkjøp på eiga avdeling.

Innkjøpssystemet er bygd opp for å sikre at innkjøp følgjer dei reglar som gjeld for offentlege innkjøp. Systemet er viktig for fylkeskommunen sin internkontroll. For fullt ut å få nytte av systemet må flest mogleg av dei som kjøper inn til fylkeskommunen ta det i bruk. Systemet er tatt i bruk av alle avdelingar, men del av innkjøp som går gjennom innkjøpssystemet har ikkje gått markant opp samanlikna med tidlegare år. Det er framleis ei utfordring å få alle til å bruke det elektroniske systemet, og det er eit betydeleg tal innkjøp i fylkeskommunen som går utanom innkjøpssystemet.

I 2015 har fylkeskommunen sett i verk enkelte tiltak for å auke andelen innkjøp som går gjennom det elektroniske innkjøpssystemet. Fylkeskommunen har blant anna tatt i bruk måle- og rapporteringssystemet QlikView. Systemet bidreg til å synleggjere kva område som må bli prioritert med tiltak for å sikre at fylkeskommunen gjennomfører sine innkjøp i samsvar med lover og retningsliner. Sentrale indikatorar som fylkeskommunen har valt å fokusere på er «Kjøp innan avtale», «Bruk av FINS» og «Andel E-faktura». Det har blitt etablert måltal på desse indikatorane som skal bli nådd innan utgangen av 2016. Då nokre av desse måla allereie er nådd, meiner revisjonen at det så snart som mogleg bør bli sett nye mål. Fylkeskommunen

har også plan om at rekvirentrolla i fylkesadministrasjonen skal bli sentralisert frå 2016 som eit tiltak for å betre andelen innkjøp som går gjennom det elektroniske innkjøpssystemet.

Det er vår anbefaling at Hordaland fylkeskommune fortset med det arbeidet og dei tiltak dei har sett i verk for å auke andelen innkjøp som går gjennom det elektroniske innkjøpssystemet. Bruk av systemet er sentralt for å sikre at innkjøpsreglar i organisasjonen vert følgd.

Vi har som tidlegare kontrollert utgifts- og investeringstransaksjonar på stikkprøvebasis med omsyn til at dei er tilfredsstillande dokumentert, kontert og bokført. Rutine for fakturamottak, handsaming av fakturaer og rutine for attesting av bilag, har også vore kontrollert.

Vår kontroll viser at rutine for handsaming av inngåande fakturaer er god, og våre stikkprøvar av bilag viser at transaksjonar i god grad er tilfredsstillande dokumentert, kontert og bokført.

2.3 Skyss

Vi har i haust gjennomført møte med sentrale nøkkelpersonar hjå Skyss for å få informasjon om eventuelle endringar har noko å seie for rekneskapen.

I interimrevisjonen er det gjennomført ei samanlikning av rekneskapsførte billettinntekter mot budsjett per september. Dette har tidlegare vorte utført på rutepakkenivå, men grunna endring i budsjettering er dette ikkje lenger mogleg. Årsaka til endring av budsjettering av billettinntekter grunnast med auke i sal av billettar i andre salskanalar enn sal om bord. Dette gjer det vanskeleg å vise fordeling av billettinntekter på spesifikke rutepakkar på buss, eller å skilje mellom buss og bane. Krav om rapportering (KOSTRA og liknande) ligg på ansvarsstadsnivå, slik at Skyss frå og med 2015 har valt å fordele billettinntekter på det nivået.

Det har tidleg vore kommunisert frå Skyss at billettinntekter for buss og bane er lågare enn budsjett for 2015. Vår analyse syner det same. Det er i hovudsak på Bybanen større avvik frå budsjett har blitt avdekka. Årsak til avvik er i stor grad knytt til at anslag i budsjett for vekst i passasjertal og effekt av vriding frå enkeltbillett til periodebillett ikkje har vore presise nok. Vi tilrår fylkeskommunen om å arbeide for høgare presisjon i grunnlag for budsjetterte billettinntekter for komande år.

For utgifter knytt til ordinær kontrakt er det gjort ei samanlikning av rekneskap mot budsjett på rutepakkenivå per september. Her har vi ikkje avdekka større avvik. Kostnadsreducerande tiltak knytt til generell drift, og lågare enn anteke indeksregulering på transportkontraktar, er opplyst som årsak til positivt kostnadsavvik hittil i år.

Vi har også følgd opp rutine for inntektssikring/billettkontroll. Avviksprosent frå billettkontrollar gjennomført gjev del av dei kontrollerte som ikkje har gyldig billett. Avviksprosenten har historisk lagt på ca. 1 %, men har dei siste åra auka til 2-3 %. Per 31.10.2015 rapporterer Skyss ein oppsummert avviksprosent for 2015 på 2,97 %. Dette gjeld ordinære kontrollar. Ein større varsla kontroll utført i november 2014 viste avvik på 4,2 %, og ein tilsvarande kontroll i november 2015 viste avvik på heile 9,08 %. Auke i avviksprosenten viser at omfanget av passasjerar utan gyldig billett er blitt større dei siste åra. Forklaringa til dette ligg truleg i at det er kome nye betalingsløyisingar som er meir basert på tillit enn før.

Skyss har hausten 2015 sett i gong tiltak som meir hyppige kontrollar og implementert tekniske løysingar for å hindre at passasjerar kan spekulere i å løyse mobilbillett først når kontrollørar kjem på. Skyss har også varsla høgare gebyr. Vi er positive til desse tiltaka.

Som kommentert i vår revisjonsrapport for 2014 starta Skyss med automatiske overføringar frå billettsystemet (Atries) til rekneskapssystemet (Oracle) på hausten 2014. Skyss har ikkje avdekkja feil i dei automatiske overføringane, og det er utvikla fleire kontrollar som skal sikre at det ikkje oppstår feil eller stans i dataflyten. Vi gjennomgjekk dokumentasjon på kontrollane våren 2015, og vil følgje den tekniske løysinga vidare opp i årsoppgjeret.

2.4 Fylkesvegar

Vi viser til tidlegare revisjonsrapportar for informasjon om forvaltingsreforma i samferdselssektoren frå 1.1.2010, og samhandlingsskissa som vart utarbeidd mellom revisor for Statens vegvesen, Riksrevisjonen, og revisorane for dei ulike fylkeskommunane. Det er hausten 2015 forhandla fram ein ny samhandlingsavtale mellom Riksrevisjonen og revisorane for fylkeskommunane. Denne samarbeidsavtalen regulerer den revisjon av fylkesvegar som Riksrevisjonen utfører på vegne av fylkeskommunen sin revisor. Den nye avtalen erstattar tidlegare inngått avtale frå 2012. Avtalen er tidsavgrensa og gjeld for rekneskapsåra 2015 og 2016.

Vi har motteke førebels tilbakemelding frå Riksrevisjonen om fullmaktsforhold og intern kontroll hos Statens vegvesen. Rapporten tek ikkje opp større funn. Vi vil halde oss informert om den revisjon Riksrevisjonen gjennomfører i årsoppgjeret og sikre at vidare revisjon skjer etter avtalt samhandlingsavtale.

Vi har tidlegare i våre revisjonsrapportar tatt opp behov for skriftlege rutinar knytt til fylkesvegar med fokus på handsaminga i rekneskapen. Ein slik rutine har vore etterspurd over fleire år, og arbeidet har vore utsett fleire gonger. Samferdselsavdelinga opplyser at prosessen er i gong, og leveringsdato er sett til 31.12.2015.

Vi tilrår fylkeskommunen om å prioritere dette arbeidet slik at det ikkje vert ytterlegare utsett.

Vi viser til revisjonsrapportar for tidlegare år om meirverdiavgiftskompensasjon knytt til fylkesvegar. Problemstilling med forelda grunnlag for kompensasjonssøknader er framleis relevant. Våre kontrollar i samband med at vi skal bekrefte kompensasjonssøknadane har avdekkja føringar frå Statens vegvesen som fører med seg risiko for at deler av den kompensasjon som fylkeskommunen skal ha rett på kan gå tapt.

Det er vår klare tilråding at fylkeskommunen følgjer opp problemstilling vidare med Statens vegvesen, og at Statens vegvesen set i gong tiltak for å betre kvaliteten på sine rutinar når det gjeld tidsriktig og veldokumentert bokføring.

2.5 Generelle IT-kontrollar

Vi har i år hatt møte med IT-seksjonen for å gå gjennom intern kontroll knytt til IT i Hordaland fylkeskommune. Vi har ikkje gjennomført testar, men på grunnlag av våre innsamla data er det vår vurdering at fylkeskommunen har god kontroll på drift av sitt IT-miljø.

Det er oppretta styrande dokument for IT, og kvart år vert det laga ein IT-plan som skildrar planlagt utviklingsaktivitet innan IT for kvar avdeling. Rammeverket for IT-plan er vidareutvikla i 2015, og inneheld no både utgifter og gevinstar knytt til IT-tiltak. IT-planane skal bli godkjend i leiargruppa til fylkesrådmannen, og vert følgt opp i jamlege samhandlingsmøte mellom IT-seksjonen og kvar eining. I sum gjer dette slik at organisasjonen har god kontroll med endringar på IT-området.

Vi har fått opplyst at det til no i 2015 ikkje har vore større forstyringar i drift, eller andre uønskte hendingar av betydning i det administrative nettet.

Avslutning

Utkast til rapport er gjennomgått av administrasjonen utan merknadar.

Denne rapporten er sendt til kontrollutvalet, økonomisjef Nils Egil Vetlesand og fylkeskasserar Tor Oddvar Sjøvoll til orientering.

Dersom noko skulle være uklårt i framstillinga ovanfor, eller det er spørsmål til rapporten, står vi gjerne til teneste.

Med venleg helsing
Deloitte AS

Helge-Roald Johnsen
statsautorisert revisor

Espen Hordvik
statsautorisert revisor

Kopi: Kontrollutvalet ved leiar Inge Reidar Kallevåg
Økonomisjef Nils Egil Vetlesand
Fylkeskasserar Tor Oddvar Sjøvoll